

Β' ΤΑΞΗ ΓΕΝ.ΛΥΚΕΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Περίληψη

Το κείμενο αναφέρεται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και στην άσκηση εξουσίας από αυτά. Αρχικά, ο συγγραφέας, αφού επισημαίνει την τριμερή διάκριση των εξουσιών στο δημοκρατικό πολίτευμα, αναφέρεται στην εμφάνιση των μέσων ενημέρωσης και στην ταυτόχρονη ανάπτυξη της κριτικής στάσης απέναντι στην εξουσία. Έπειτα, τονίζει ότι η δημοσιογραφική κριτική που ασκείται με επιχειρήματα συμβάλλει στην ορθή λειτουργία της δημοκρατίας. Ωστόσο, η μη εμπειριστατωμένη κριτική μετατρέπεται σε άσκηση εξουσίας. Έτσι, η δημοσιογραφική κριτική δεν εξυπηρετεί πλέον τον πραγματικό σκοπό της που είναι ο έλεγχος των πολιτικών, αλλά άτυπα εξουσιάζει. Τον δημοσιογράφο, λοιπόν, τον ενδιαφέρει να προβάλλονται ειδήσεις αρεστές στο κοινό χωρίς αυτές να είναι αποτέλεσμα ολόπλευρης έρευνας. Συνεπώς, ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι το λειτούργημα της δημοσιογραφίας μετατρέπεται τελικά σε επάγγελμα.

B1. Η εποικοδομητική κριτική που βασίζεται σε λογικά επιχειρήματα συμβάλλει στη διαμόρφωση της πολιτικής. Η σωστή και γόνιμη κριτική έγκειται στην αντικειμενικότητα, την αμεροληψία, την αξιοπιστία, την πλήρη γνώση του θέματος και το σεβασμό των συναθρώπων από την πλευρά του κριτικού. Τότε, η κριτική διατυπώνεται ως συνδρομή, ως λειτούργημα με παιδευτική αξία και πρέπουσα ευθύνη. Το δημοκρατικό πολίτευμα και το πολιτικό κλίμα ευνοούνται από την εποικοδομητική κριτική καθώς μέσω της πολυφωνίας προάγεται ο διάλογος και νομιμοποιείται ο αντίλογος. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι σε περίπτωση που κάποιος επιχειρεί να υπονομεύσει τους δημοκρατικούς θεσμούς, οι δημοσιογράφοι και οι πολίτες θα ασκήσουν έντονη κριτική και με τη δυνατή φωνή τους θα αποτελέσουν εμπόδιο στις άνομες πράξεις.

B2.

Τίτλος με σχόλιο: Η δημοσιογραφία θυσιάζεται στο βωμό της άσκησης της εξουσίας.

Τίτλος χωρίς σχόλιο: Ο ρόλος της δημοσιογραφικής κριτικής.

B3. α)

- παράλληλα: προσθήκη
- όμως: εναντίωση/ αντίθεση
- γιατί: αιτιολόγηση
- δηλαδή: επεξήγηση
- αλλά: εναντίωση/ αντίθεση

- β) Η σύνταξη είναι ενεργητική.
Μετατροπή σε παθητική σύνταξη:
Στην αρχή ο τελάλης, από τον οποίο ενημερωνόταν μια μικρή κοινωνία για το τι είχε συμβεί ή για αυτά που θα γίνονταν στο άμεσο μέλλον, αντικαταστάθηκε από τα μέσα ενημέρωσης.
Με την ενεργητική σύνταξη ο συγγραφέας κάθε κειμένου τονίζει το υποκείμενο που ενεργεί, ενώ με την παθητική δίνει έμφαση στην πράξη του υποκειμένου.

- B4.** Τεκταινόμενα: συμβάντα
Πρωτοποριακό: προοδευτικό
Γνήσιο: αυθεντικό
Εικονικός: πλασματικός
Μάζωξη: συγκέντρωση

Γ. Παραγωγή λόγου

Πρόλογος

Η ραγδαία ανάπτυξη των Μ.Μ.Ε. σήμερα προκαλεί εύλογα το ερώτημα αν στα πλαίσια του δημοκρατικού πολιτεύματος ο τύπος λειτουργεί ως τέταρτη ή ως πρώτη εξουσία. Λόγω της λαϊκής κυριαρχίας που αποτελεί θεμελιώδη αρχή, η δημοκρατία είναι το ιδανικότερο πολίτευμα σε σύγκριση με τα υπόλοιπα, επειδή συνθέτει και πραγματώνει δύο κορυφαίες αξίες, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη και δημιουργεί ευνοϊκότερες συνθήκες για να προοδεύσουν και να ευτυχήσουν άτομα και κοινωνίες. Η ομαλή λειτουργία της δημοκρατίας εξαρτάται κυρίως από την επικράτηση συνθηκών πολυφωνίας καθώς και από τη μόρφωση και την πολιτικοποίηση των μελών του κοινωνικού συνόλου. Στην εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων ιδιαίτερα σημαντική συμβολή έχει και ο τύπος. Ωστόσο, συχνά στις μέρες μας ο τρόπος λειτουργίας του τύπου υπονομεύει τη δημοκρατία.

Κύριο Μέρος

Α' ζητούμενο: Ο τρόπος λειτουργίας του τύπου που υπονομεύει το δημοκρατικό πολίτευμα:

- Λαϊκισμός και προπαγάνδα που εξυπηρετεί οικονομικά, πολιτικά, κομματικά συμφέροντα με σκοπό τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης. Καλλιέργεια του φανατισμού, του εθνικισμού και της εμπάθειας. Χρήση της συνθηματολογίας που οδηγεί σε μαζική πλύση εγκεφάλου.
- Κατευθυνόμενη πληροφόρηση και παραπληροφόρηση: μετάδοση μηνυμάτων προς εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων και επιδίωξη του μέγιστου κέρδους λόγω της μετατροπής των ιδιωτικών έντυπων μέσων σε προσοδοφόρες επιχειρήσεις. Σκόπιμη χρησιμοποίηση ενός μηνύματος και παραποίηση ενός γεγονότος.

- Βαρύγδουποι, πομπώδεις τίτλοι, συχνά με σχόλιο, που εξυπηρετούν τη δημιουργία συγκεκριμένων εντυπώσεων και αποπροσανατολίζουν τους πολίτες μετατοπίζοντας το ενδιαφέρον τους στις ασήμαντες πληροφορίες.
- Αναζήτηση σκανδάλων (κιτρινισμός του τύπου), αποκάλυψη πλευρών της προσωπικής ζωής επώνυμων και ανώνυμων πολιτών με σκοπό την πρόκληση και την ικανοποίηση της ανθρώπινης περιέργειας, παραβίαση μιας από τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.
- Σκόπιμη αποσιώπηση γεγονότων βαρύνουσας σημασίας και έμφαση σε γεγονότα δευτερεύουσας σημασίας. Ανάμειξη του σημαντικού με το ασήμαντο γεγονός και του γεγονότος με το δημοσιογραφικό σχόλιο.
- Προβολή υλιστικών προτύπων ζωής που απομακρύνουν το κοινό από την πνευματική καλλιέργεια, την πολιτικοποίηση και τη διαφύλαξη των αρχών, των αξιών και των δικαιωμάτων που μόνο η δημοκρατία είναι σε θέση να κατοχυρώσει.

Β' ζητούμενο: Προϋποθέσεις ώστε ο τύπος να λειτουργεί ενεργητικά για τη δημοκρατία

- Διασφάλιση της πολυφωνίας και του πλουραλισμού απόψεων που αποτελούν ενδεδειγμένο τρόπο για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Η έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωση είναι αναγκαία για την άσκηση ελέγχου σε κάθε μορφή εξουσίας.
- Να είναι ανεξάρτητος από συμφέροντα ισχυρών παραγόντων της οικονομικής και πολιτικής ζωής και αδέσμευτος ώστε να μην ταυτίζει τη λειτουργία του με την προώθηση πολιτικών σκοπιμοτήτων.
- Να τηρούνται οι κανόνες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας: σεβασμός στην ιδιωτική ζωή και αξιοπρέπεια του ανθρώπου, συνειδητοποίηση από το μέρος του δημοσιογράφου της κοινωνικής του ευθύνης, επαγγελματική ακεραιότητα και κατάρτιση, σεβασμός του δημόσιου συμφέροντος, πρόσβαση του πολίτη στην πληροφόρηση.
- Να αποφεύγεται η σκανδαλοθηρία, ο κιτρινισμός του τύπου και η παραπληροφόρηση. Αντικειμενική και σφαιρική έρευνα πριν τη δημοσίευση της είδησης, διασταύρωση πηγών και πληροφοριών με σκοπό την ολόπλευρη κάλυψη του γεγονότος.
- Ο δημοσιογράφος ως άνθρωπος να διαθέτει ήθος, αρχές, αξίες, ώστε να αντιστέκεται στους οικονομικούς, πολιτικούς και κομματικούς "πειρασμούς" κατανοώντας ότι ασκεί λειτουργήματα.
- Μέλημά του πρέπει να είναι η προώθηση του κοινού καλού, να ασχολείται με τα προβλήματα του πολίτη και της κοινωνίας και να προσφέρει τις καλύτερες λύσεις και όχι να αποτελεί το «όργανο» όσων προσπαθούν, ενώ δεν το αξίζουν, να παραμείνουν στην εξουσία.
- Το κοινό οφείλει να είναι ώριμο, να διεκδικεί και να υπερασπίζεται το δικαίωμα που έχει στην πληροφόρηση, να διατυπώνει ελεύθερα τη γνώμη του, να ασκεί γόνιμη και εποικοδομητική κριτική στον τύπο όταν δεν ωφελεί τη δημοκρατία.

Επίλογος

Επομένως, για την υγιή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι αναγκαία η ολοκληρωμένη και πολύπλευρη ενημέρωση του πολίτη, ώστε να είναι σε θέση να συμμετέχει ενεργά σε όλα τα πολιτικοκοινωνικά δρώμενα. Έτσι, ο τύπος οφείλει να υπηρετεί τους σκοπούς της λειτουργίας του καθώς και οι δημοσιογράφοι να επιτελούν τον κώδικα που αφορά το λειτούργημα που ασκούν. Η θεμελίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι περισσότερο από ποτέ απαραίτητη στη σύγχρονη εποχή, επειδή με έντεχνο τρόπο καλούμαστε συχνά αλλά ασυνείδητα να εκχωρήσουμε τα δικαιώματά μας σε όργανα και φορείς που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορά μας.

(Η ανάπτυξη του θέματος είναι ενδεικτική. Ο μαθητής δεν είναι απαραίτητο να περιλάβει όλα αυτά τα στοιχεία στην απάντησή του. Εξάλλου, δεν αποκλείονται οι διαφορετικές προσεγγίσεις στο θέμα.)